Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 25. **Sibiiu, 28/9 Aprile 1879.** **Anulu II.**

Deschidere de prenumeratiune
dela 1/13 Aprile a. c.

Acei domni abonati carii s'au prenumeratu la „Observatoriulu“ numai pre càte trei luni, adeca pàna la 31 Martiu st. v., sunt rogati a'si innoi abonamentulu pe 1/13 Aprile, pentru-cá se nu li se curme espeditiunea diariului.

Pretiulu pe 3 luni pàna la 30 Iuniu st. v. este numai 2 florini val. austriaca, éra pe urmatóriele 9 luni pàna la 31 Decembre 6 fl. In afara unde porto postei este duplu, diariulu nostru costa 22 franci pe 1 anu intregu, 11 franci pe ½ anu, sau in valuta austriaca 10 fl. pe 1 anu, 5 fl. pe ½ anu.

Precum amu anuntiatu de repetite-ori, pretiulu se póte transmitte in bilete de banca austriaca, sau in bilete hipothecarie romanesci, sub cuverta sigilata in regula, sau prin mandate (asemnatiuni) postali.

Tóte abonamentele se adressédia de a dreptulu la Redactiunea „Observatoriului“ in Sibiiu, piati'a mica Nr. 27.

In capital'a Bucuresci abonamentele se facu si la librari'a J. Szöllösy in piati'a teatrului.

In Craiov'a onoratulu domnu professoru Sim. Mihalescu avù bunatate a luá asupra'si primirea si inaintarea de abonamente.

Espeditiunea de aici din locu se face cu mare precisiune; cu tóte acestea totu se intempla unele neregularitati pe la posta; noi inplinimu cu tóta placerea ori-ce defecte, numai se ni se arate in 8 dile, computate din diu'a in care ar fi trebuitu se ajunga cutare Nr. la adres'a lui.

Redactiunea.

Date statistice despre romani.

Sunt aprópe 80 de ani, de candu unii istorici si geografi unguri si germani, dau espressiune dorerei loru, cà anume in marele principatu alu Transilvaniei, romanii se inmultiescu prea preste mesura tare; prin simpl'a propagare firésca, fóra cá se tréca incóce romani din Romani'a, precum dorise si voise imperatulu Iosifu II din partea sa. Literatii romani cá de ani 30 incóce, cercetandu si ei mai de aprópe au constatatu, cà in adeveru noi ne-inmultimu pe cale firésca, in realitate inse nicidecum nu suntemu asia multi, precum ar urmá se fimu dupa proportiunea dintre nasceri si morti. Caus'a este sciuta: necurmat'a migratiune a romaniloru ardeleni de pre la tóte marginile meridionali si orientali, in Romani'a, dela passulu Vulcanu, respective districtulu Hatiegu, de-a lungulu pàna la Brasiovu, Oituzu si dincolo spre Moldov'a pàna in districtulu Nasaudului.

Dela dualismu incóce tactic'a politiciloru magiari se schimbà cu totulu. Astadi geografiile si statisticele loru, in locu de a se mai plange de multirea romaniloru, tocma din contra afla, cà ei se inpucinédia neincetatu, prin nasceri mai pucine si prin mortalitate mai mare. Pentru cá se'si deslege problem'a, ddnii statistici înbina, gruppédia si sucescu cifrele cu multa arte, in càtu stau se le franga cerbicea. Unu nou maiestru in falsificarea dateloru ni se presentà mai de curendu in onorabil'a persóna a lui Carolu Keleti, care se titulédia statisticu. Dupa acestu erou de cifre va fi mare lucru, daca poporulu romanescu va mai esiste cá poporu compactu inca o sutisióra de ani, candu apoi statisticii au se'i cante Requiem aeternam (Vecînic'a pomenire).

Numeratur'a din urma dela 1 Ian. 1870 nu a fostu suferita a se face dupa nationalitati, ci numai dupa confessiuni; asia fantasiei ddloru 'ia remasu locu largu. Din intemplare, nationalitatea nóstra coincide si óresicum se copere binisioru cu cele doue confessiuni romanesci asia, in càtu daca vei sci numerulu sufleteloru dela ambele confessiuni, vei afla usioru si numerulu romaniloru. Nu tóte diecesele au schematisme si anume la cele greco-orientali lipsescu spre daun'a prea simtita a totului. Noue inse ne successe a castigá unele date authentice, din a. 1877, care se potu luá de temelia la unu recensementu aprópe exactu, cà-ci adeca in acelu anu numerulu sufleteloru era

In archidieces'a gr.-orientale (Sibiiu)	674.526
In dieces'a Aradului	477.531
In dieces'a Caransebesiului . . .	342.376
Adaoge partea romanésca din Bucovin'a	230.000
Sum'a:	1,724.433

La acésta suma n'are decàtu se adaoge cineva numerulu sufleteloru gr.-catholice, pe care le póte afla in schematismele diecesane thiparite in anii acesti din urma. Asia de ex. in schematismulu archidiecesanu dela Blasiu, esitu pe anulu 1876 aflamu numerulu sufleteloru de 370.132.

Schematismele mai noue din cele trei diecese gr.-catholice romanesci dela Oradea, Gherla, Lugosiu, nu le avemu la indemana in acestea momente; se scie inse, cà adaogèndu la sumele susu aratate inca si numerulu poporului din acestea, cum si numerulu ostasiloru de nationalitate romana càti se afla in servitiulu activu alu armatei, in fine pe multimea de romani remasi la desfacere prin comunele amestecate, sub jurisdictiunea eclesiastica serbésca si sub cea rutenésca, se inplinesce frumosu numerulu de trei milióne romani.

Aci inse, cestiunea era numai, daca romanii se multiescu sau scadu la numeru. Dupa tóte datele statistice mai vechi, natiunea romanésca mergea crescèndu binisioru la numeru, de si nu in proportiunea escessiva a locuitoriloru Germaniei, carii se multiescu mai tare decàtu tóte celelalte popóra europene; dara dela dualismu incóce sunt semne, cà noi in adeveru nu ne mai inmultimu cá pàna in anulu 1866. Asia de ex. in Archidiecesa si in cele doue diecese romanesci gr.-orientali, nascerile in a. 1877 au fostu numai 58236, éra mortalitatea de 56.403, asia dara multirea ar fi fostu numai de 1733 suflete, care la 1,494.433 suflete este in adeveru fórte pucina. Dara si cununiile in acelasiu anu au fostu numai 11.721 de parechi, candu din contra, tocma si in anulu precedente 1876 fusesera cu 933 mai multe, éra nascerile cu 1618 mai numeróse decàtu in 1877.

Causele acestei scaderi, precum speramu, transitorie, sunt la lumin'a dilei. In acesti vreo 6—7 ani din urma in Ungari'a si Transilvani'a nici-o nationalitate (rassa de ómeni) nu s'a mai inmultitu in proportiunile de mai inainte. Populatiunea luata in generalu se multiesce si acuma in acestea tieri, dara in proportiuni mai mici decàtu intre anii 1850—1870.

Ómenii despoiati, remasi flamendi si golani, nu se insóra. Cium'a betiei, totu asia de rea cá si cium'a camatariei, sau si mai rea, pe langa ce saracesce pe locuitori, apoi le curma si poterea generatória. Anghin'a difterica a decimatu in multime de comune pàna la atàta, càtu in unele abia au mai remasu prunci dela 7 ani in josu. In

Foisiór'a „Observatoriului“.

Cairoli séu devotamentulu pentru patria.

de: Petra-Petrescu

(Urmare si fine.)

Urmà pacea dela Villafranca. Cairolii se 'ntorcu acasa. Sicilianiloru inse nu le pasá nimicu de conclusiunile diplomatice a le pàcii, si in 1866 se radica de nou asupra Bourboniloru. Garibaldi le sarì 'ntr'ajutoriu cu 800 voluntari. Cu densulu erá si Benedetto si Enrico Cairoli. Benedetto aduse cu sine 170 voluntari, unu contingentu, cum n'a prestatu alta cetate. Acésta era meritulu lui Benedetto.

Inainte de rescolarea sicilianiloru intr'una de dîle Benedetto intrebà pe mama-sa, déca ii este permisu a se departá pe cateva dîle. Unde vreai se mergi, ii dîse acést'a? La proprietàtile nóstre de la „lago magiore“ respunse elu. Mam'a gâci pe jumetate intentiunea lui, dar tacù si ii dîse adio. Benedetto se duse la Genu'a la Garibaldi. Adelaid'a incredintiandu-se de scopulu lui Benedetto dea luptá impreuna cu Garibaldi, plecà la Genu'a se'si mai véda fiiulu inc'odata. Nu m'ai stimatu ii dîse ea, fiindu ca nu aveai incredere in mine. Fiiulu adencu emotîonatu strinse man'a mamei iubite la pieptu si o privì plinu de admirare si veneratiune. Iérta-me, dise elu, tu patimiai si m'am temutu se nu te superu si se ti-marescu suferintiele, dar numai din iubire catra tine. Iertare! de nu veniai tu, me grabiamu eu la tine plinu de incredere in tari'a sufletului teu!

In 15 Maiu se 'ntemplà lupt'a de la Calatafimi, in care Enrico cu alti patru amici cucerira unu tunu de la contrari. Dupa lupt'a acésta, cea mai insemnata a legendarei „mii de la Marsal'a“ Garibaldi strigà cu entusiasmu: traiésca Cairolii si Pavianii. La 27 Maiu se luptara garibaldianii langa Palermo. Benedetto fù lovitu de unu glontîu in picioru, ér Enrico la frunte. Ambii remasera greu raniti. Palermo fù cuprinsu, dar acum nici unu Cairoli nu se aflá in cét'a luptatoriloru pentru unitatea Italiei. Acum, dîse Luigi catra mama sa, nu me vei mai oprí d'a plecá si eu, campulu de batalia nu póte remané fara unu Cairoli. — „Si apoi, mam'a ta, mirés'a ta?“ — „Acesti doi ângeri me voru iubi si mai multu, déca mi-voiu implini detori'a de cetatiénu.“ Elu facù onóre numelui seu, luptandu-se totu de un'a in fruntea atacuriloru. In urma, atacatu de nisce friguri pernicióse, morì la Neapolea. Elu fù alu doilea fiiu, ce se aduse mortu mamei.

Neapolea erá cucerita. Italiei unite ii mai lipsea Rom'a.

Benedetto si Enrico se insanetosiara si traiau in Gropello retrasi, candu, in 1862, Garibaldi isi desfasiurà de nou stindardulu in contra statului papalu. Planulu nu reusî. Garibaldi si Enrico devenira captivi.

Lupt'a din 66 aflà éra pe toti Cairoli inca in viétia cu arm'a a mana: Benedetto cá colonelu, Enrico, maioru, Giovanni cá oficiaru. Strigatulu: „Roma o morte“ se intinse preste Itali'a intréga. Betranulu erou Garibaldi se pregatea de lupta. Gubernulu italianu se temù inse de ingerintia francesa si arestà pe Garibaldi in Sinalunga. Atunci revolutîonarii venira la o ideia desperata. Deóra-ce Rom'a nu o poteau cucerí din afara, decisera a o ataca din laintru. Se facù o conjuratiune cu scopu d'a transportá in cetate arme, cá cetatienii, radicandu-se cu aceste, se alunge pe soldatii papali si astmodu se elibereze cetatea. Dar cine se iá asupra-si sarcin'a cutezatóre, d'a se pune in frunte, cine altulu, de catu Cairolii? Benedetto remase acasa la mama-sa, ér Enrico si Giovanni aduna in giurulu loru 70 feciori, iau cu sine mare cantitate de arme si munitîune, se punu pe o barca si in nóptea de 22/23 Octobre, pléca spre Rom'a. Din cetate inse conjuratii nu le esîra inainte. Devotatii patrioti nu desperara, isi propunu se incerce si a dóu'a nópte, preste dî se retragu in cas'a unui pazitoriu de vii, numita vignagloria.

Cum, cum nu, pana astadi nu este lamuritu destulu, ca aici au fostu descoperiti. Lupt'a intre densii si trup'a de zuavi si gendarmi papali, cari ii intreceau pe de optu ori cu numerulu, a duratu óre intregi, in fine totu au trebuitu se se predea. Enrico cadiù mortu lovitu de unu glonte, ér Giovanni capetà mai multe rane, in urm'a caror'a, la 1869, isi dete sufletulu in etate de 26 ani. Precum mai 'nainte fratele seu celu mai mare mori cu „Itali'a“ pe buze, asia ultimulu seu cuventu a fostu „Rom'a.“

Dorerea ce o semtî mam'a Cairoliloru, o inpartasî Itali'a intréga. Provedinti'a inse ii permise a ajunge se véda Rom'a de capitala a Italiei, apoi morì in 17 Martiu 1871 plansa de tiér'a intréga, pentru a carei eliberare si-a tramisu pe toti cinci fii in gur'a mortii, din care numai unulu a remasu in viétia.

Unii italiani asemenara pe Adelaid'a cu Niobe, altii cu mam'a Grachiloru. Poetii cei mai celebrii o cantara in inspiratiunile loru. Se facù o colecta de contribuiri benevole pentru unu monumentu corespundietoriu, care i se si radicà la 1875 in cimiterulu din Gropello. Desvelirea statuei de marmore — in marime naturala — se celebrà cu cea mai mare pompa, participandu poporu si representanti de corporatiuni de prin tóta Itali'a. Erá o adeverata festivitate nationala.

* * *

Matróne române, fiice ale poporulu meu, luati exemplu de la mam'a Cairoliloru, de la acésta femeia sublima si sânta! Voi aveti in manile vóstre viitoriulu unei natiuni intregi; nu uitati, ca de la voi depinde totulu. Fóra concursulu vostru tóte incercàrile ne-aru fi desierte. De aceea, pe fii, laptati-i la sinulu vostru cu laptele virtutii, alu patriotismului, alu devotamentului, alu libertàtii si, mai pre susu de tote, alu nationalismului. Atunci, vina asupra nóstra ori-ce sórte, incerce-ne ori ce suferintie, triumfulu ne va fi assiguratu, si voi, pentru sânt'a-ve missiune, veti remané nemoritóre!

unele regiuni cununi'a e inpreunata cu taxe enorme, in càtu junii isi perdu curagiulu de a se casatori. Altii s'aru insurá, daca aru sci cà nu'i voru luá „la catane“. Regulele higienice (de sanetate) nici chiaru pe la orasîe mai mici nu sunt cunoscute nici dupa nume, si poti vedé inca si medici trecèndu prin ulicióre strimte, cum tînu batist'a la nasu, candu le cauta se mérga la bolnavi prin balti inputite, preste gunóie din vinarsarii, pe langa cani si alte mortatiuni pestilentiali. Case cu ferestrii mici si niciodata deschise.

Cu tóte acestea si alte calamitati mari de natur'a acestora, noi cutediamu se afirmamu, cà populatiunea romanésca totu este mai mare si decàtu acea conscrisa prin cleruri, chiaru si in casu candu s'aru subtrage din numerulu totale cei vreo 80 mii de tîgani. S'a observatu adeca in mai multe comune si inca din cele mari, curatu romanesci, cà in ani anumiti conspectele parochiloru arata unu numeru multu mai mare de baptisati, decàtu este alu mortiloru, candu colo, sum'a totale a sufleteloru din comun'a bisericésca intréga se presenta totusi mai mica decàtu a fostu in anulu precedente. Causele acestei neregularitati culpabile sunt érasi cunoscute, si este curatu numai de datori'a protopopiloru si a consistórieloru, cá se smulga pén'a din man'a unoru parochi cá aceia, carii isi numera poporenii fóra a se miscá din locuinti'a propria, fóra a'i numerá din casa in casa, fóra a computá si pe cei dusi la economi'a de vite in Romani'a, si pe cei luáti la óste. Se scie si un'a alta causa a neregularitatiei, cà-ci ea este, precum se dice, unu secretu publicu; noi inse totu nu voimu se o spunemu.

Mai in susu se observà, cà in diecesele greco-orientali romanesci lipsescu schematismele (celu pucinu noi nu am vediutu nici-unulu). Dupa alte informatiuni, statulu intregu alu clerului se pune in evidentia asia: In archidiecese: 1 archimandritu, 2 protosincelli, 26 protopopi, 19 administratori protop., 883 parochii, 94 administratori de parochii, 81 capellani, 2 diaconi. La 674.526 suflete.

In diecesea Aradului cu districtulu Oradei: 1 archimandritu, 16 protopopi, 3 administratori protop., 612 parochi, 208 administratori de par., 36 capellani, 1 diaconu. La 477.531 suflete.

In diecesea Caransebesiu: 1 protosincellu, 9 protopopi, 1 administatoru protop., 421 parochi, 16 administratori de parochii, 35 capellani, 5 diaconi. La 342.376 suflete.

Revista politica.

Sibiiu, 8 Aprilie st. n. 1879.

Parlamentele dualistice si-au luatu vacantie de Pasci. Mai inainte inse de a se desparti deputatii dietei din B.-Pest'a, pentru cá se plece spre caminele loru, deputatulu Gabrielu Baross, unu slovacu desnationalisatu si póte si pentru aceea unu siovinistu fanaticu, au inaintatu in calitatea sa de raportoru alu sectiunei pentru instructiune, la presidiulu dietei raportulu seu asupra faimosului si fatalului proiectu de lege pentru invetiamentulu obligatu alu limbei magiare. Acestu proiectu, fara de a mai trece prin sectiuni, va fi supusu la desbatere in plenulu dietei, indata la redeschiderea ei dupa serbatori, care se dice ca va fi pe la 26 a lunei curente.

Demissionarea d. Ghycy din postulu seu de presiedinte alu dietei unguresci si depunerea mandatului seu de deputatu este unu faptu, ba potemu dice unu evenimentu politicu de o insemnatate nicidecum secundara, care ar trebui se indemne pe compatriotii sei si in prim'a linie pe gubernulu ungurescu a meditá cu mai multa seriositate asupra starei lucruriloru din regatulu St. Stefanu. Este cunoscutu, ca betranulu si venerabilulu patriotu magiaru Ghycy, care dupa Deak este astadi celu mai poporalu barbatu de statu alu Ungariei, candu s'au decisu a-si fusioná partid'a sa cu aceea a tiszaistiloru séu a asia numitiloru „tigri“ si candu s'au decisu a primi dificilulu, consumatoriulu si spinosulu postu de presiedinte alu dietei unguresci, a comisu un'a din acele metamorfose politice, care astadi se paru a fi mai in tóte statele parlamentare la ordinea dilei si carora li s'a datu sonorulu titlu de coalitiune a partideloru. Ghycy adeca si partisanii sei, carii pe catu tempu a traitu Deak au escelatu in opositiunea loru sistematica si din principiu contr'a inpacarei din 1867 si contra sistemului dualisticu, s'au simtitu indemnati a 'si parasi programulu si stindardulu loru si adoptara pe acela alui Tisza, crediendu póte ca asia voru potea contribui la inpacarea partideloru si la prosperarea patriei loru. Dar' urmarea le proba, ca ei s'au amagitu si astadi vedemu pe betranulu Ghycy parasindu fotoliulu de presiedinte, cu anim'a infranta, desamagitu, desgustatu pana in adenculu sufletului, depoporarisatu, consumatu si obositu, pentru cá retragendu-se de pe ingrat'a arena parlamentara se'si petréca restulu viatiei sale inaintate in liníste si contemplatiuni dureróse. Candu d. Ghycy si-a renegatu trecutulu, si a parasitu principiile si programulu seu de si negativu, dar' totusi respectatu de adversarii si compatrioti sei, pentru-cá se se punu pe lunecosulu terenu alu transactiuniloru si alu oportunitatii, — atunci densulu a imitatu pe Curtius, dar' a fostu mai pucinu ferice cá acela, pentru ca prin sacrificiulu seu patri'a si natiunea sa n'a beneficiatu nemica, ci din contra a suferitu o mare perdere in original'a si inpunetórea individualitate a fostului presiedinte, acarui influintia si autoritate a fostu paralisata si eclipsata prin lupt'a inversiunata a partideloru militante din diet'a ungurésca. Acésta a fostu sórtea lui Deak alui Eötvös si acuma alui Ghycy. Nu vá mai trece multu si de aceeasi sórte voru fi partasi si cei doui corifei atotupoternici de astadi ai unguriloru adeca: comitele Andrássy si d. de Tisza, cari desconsiderandu vocea ratiunei si inabusindu pe aceea a natiunei loru, alérga dupa fantome care le magulescu vanitatea si se aruncara in unu curentu de aventuri alu caroru sfîrsitu nu póte fi altulu decatu desamagire, ruinare totala si unu diluviu politicu, pre langa care celu elementaru dela Szeghedin se póte considerá numai cá unu avertismentu prealabilu.

Profunda si deprimatóre a fostu inpressiunea ce a facutu cuventarea pe care a tînut'o ministrulu de finantie bar. de Pretis in diu'a de 2 Aprilie in Reichsratulu din Vien'a cu ocasiunea desbaterei budgetare. Ea a fostu cu atatu mai sensationala ca a fostu tînuta din partea unui membru alu cabinetului austriacu, acuma in ajunulu noueloru alegeri parlamentare. Ministrulu a declaratu, ca fatia cu situatiunea in care se afla monarchi'a, nici vorba nu póte fi despre o reducere a budgeteloru si ca pentru coperirea loru densulu nu cunósce si nu are la dispositiune altu midiulocu, decatu urcarea inpositeloru, pentru ca déca s'ar potea vorbi despre reduceri, apoi acestea nu s'aru potea face decatu numai in platile functionariloru subalterni. Cà unu altu presentu si surprindere de serbatorile Pasciloru, popórale monarchiei audira de pe budiele ministrului de finantie austriacu, ca gratie intieleptei administratiunei de care se bucura, Austri'a si-au secatu tóte resursele si ca au ajunsu la acelu punctu fatalu, incatu statulu nu isi mai póte coperi cheltuelele din prisosulu muncei si averei cotribuabililoru sei, ci ca elu trebue se atace chiaru capitalulu loru. Acésta o dice acelasiu ministru de finantie, care dupa catastrof'a finantiara din 1873 promisese ca „Es wird schon besser werden!“ ca adeca starea finantiara a statului se va indreptá, si care acusá pe opositiunea ce avea curagiulu a espune in parlamentu si in delegatiuni si a probá prin cifre starea decadiuta si deplorabila a finantieloru monarchiei, ca ea este nepatriotica, si ca pentru cá se satisfaca passiunei sale, discreditédia monarchi'a in afara.

Acésta o facù acuma insusi ministrulu de finantie in ajunulu ocupatiunei micste a Rumeliei orientale, la care dupa cum se dice, Austro-Ungari'a de-ocamdata va participá cu unu contingentu de 10.000 soldati, pentru cá apoi aceia se se inmultiésca la vre-o alte 300.000, precum au crescutu cele 2 companii, cu care voiá comitele Andrássy se ocupe Bosni'a si Hertiegovin'a.

Dar' de acésta se nu ne dóra capulu, pentru ca eata ce ne descoperí intre pahara ambasadorulu austro-ungaru din Londonu comitele Károlyi cu ocasiunea unui toastu tînutu la unu banchetu din Londonu. Ambasadorulu nostru dise:

„Presenti'a mea aicea cá ambasadoru alu M. S. imperatului Austriei, alu amicului si aliatului Angliei, este o proba visibila a acelui evenimentu istoricu. Fapt'a inplinita este o confirmare a vechieloru legaturi de amicitia, care tînu strinsu legate acele doue tieri, care si-au sigilatu fratietatea loru de arme pe atatea glorióse campuri de bataia din trecutu. Bun'a intielegere intre Angli'a si Austro-Ungari'a fara indoiala ca va contribui la evitarea unui resbelu, éra nici-decum la erumperea lui. Interesele reciproce a doue tieri sunt astadi o basa cu multu mai sigura pentru o actiune comuna, decatu cea mai perfecta aliantia ofensiva si defensiva. Asemenarea si identitatea scopuriloru legitime ale Angliei si Austriei continua deci a consolidá alianti'a nesubsemnata, care se basédia pe interesele reciproce ale ambeloru tieri si care aliantia a fostu incheiata de catra doui mari barbati de statu, si care a fostu incuviintiata din partea a doui augusti suverani.“

Din cele ce ne spune toastulu de mai susu aflamu deci, ca monarchi'a nóstra a inchĭeiatu o aliantia cu Angli'a, basata pe interesele reciproce ale ambeloru aceste doue state. Déca este asia, apoi de bani se nu ne mai dóra capulu, ca putredu de bogat'a Anglia mai are inca multe milióne, pentru cá se ni le dea noue cá subsidii séu cá inprumutu fara terminu si fara procente, numai noi se tramitemu cateva sute de mii de soldati la Rumeli'a orientala si la Novi-Bazar, pentru cá se apere interesele reciproce ale ambeloru state aliate. Si óre pentru ce nu? Monarchi'a nóstra si asia sufere de o poporatiune prea désa (?), si apoi o astfeliu de aliantia a mai fostu incheiatu Austri'a si pe tempulu resbeleloru cu Napoleonu celu mare.

Alianti'a, séu déca voimu tîrgulu este incheiatu si o fapta inplinita, precum ne o spune insusi ambasadorulu austro-ungaru. Dar' óre ce voru dice la acésta atatu de multu serbatoritii nostrii aliati din Berlinu si din St. Petersburg? Se fi muritu óre asia fara de veste alianti'a, celoru trei imperati, acea aliantia care au fostu sigilata de repetite-ori prin sarutarile cele mai fierbinti si mai fratiesci ale celoru trei aliati imperiali? Cine scie?!

Romani'a.

Patriotismulu natiunei romane înfaciosĭatu prin date statistice.

(Urmare.)

Cá se potemu aflá de corespundu in realitate pe deplinu aceste date statistice cu sumele constatate, in virtutea legii pentru plat'a requisitiuniloru din 6 Maiu 1878, de catra comissiunile ad hoc din judetie, insarcinate a revisui, a verificá si a liquidá chitantiele de requisitiune, s'au cerutu ministeriului de Resboiu cá se comunice formalu sumele exacte de despagubire, ce s'au potutu constatá definitivu de càtra comissiunile judetiene de liquidare. Cu acést'a sub No. 10.723 din 6 Novembre 1878, ministeriulu de Resboiu ne face cunoscutu cà sumele constatate pana la 1 Nov. sunt de lei 8.752.968 ér' dupa informatiunile primite dela comissiuni, crede cà sumele in intregulu loru nu voru trece preste lei 11.125.623. In acestu casu ar resultá in mai pucinu sum'a de lei 101.475.

Mai multe inse din chiaru sumele constatate definitivu de comissiunile de liquidare sunt supuse a fi scadiute neaperatu in parte de catra serviciulu comptabilitatii din ministeriulu de Resboiu, pentruca nu tóte comissiunile de verificare au lucratu conformu art. 10 din regulamentulu legii pentru plat'a requisitiuniloru, care prescrie categoricu, cà tóte despagubirile din chitantiele de requisitiune se fia reduse la pretiurile fixate prin tarifele anuale, publicate prin Monitoru; cu tóte aceste, in vedere cà n'au terminatu inca a loru lucrare comissiunile judetiene de liquidare, si cà sunt póte obiecte requisitionate mai alesu de catra comandantii corpuriloru de trupe, fara se se fi indeplinitu tóte formalitatile cerute, care totusi urmédia a se plati conformu art. 11 din regulamentu, noi credemu se potemu afirmá, dupa cum amu calculatu aproximativu, cà despagubirile tóte nu voru intrece, in cifre rotunde sum'a de lei 12.000.000. Diferenti'a ce va resultá, fia in minus fia in plus, din sum'a de lei 11.227.098, va purcede mai cu séma din dreptulu ce s'au recunoscutu prin art. 10 din legea comissiuniloru judetiene de liquidare de a rectificá lucrarile comissiuniloru comunale de requisitiune. Acea diferentia inse, dupa cum se vede, va fi relativu neinsemnata in fatia cu sumele din tabel'a sub No. 20 ér' a nóstra munca indelungata de doi ani aprópe, cá se potemu constatá sistematicu si càtu mai exactu posibilu in tabelele alaturate tóte operatiunile de requisitiunile din tiéra, a fostu pe deplinu resplatita prin adeverat'a satisfactiune ce amu simtitu, candu amu luatu cunoscintia despre resultatulu aproximativu comunicatu de comissiunile judetiene de liquidare, resultatu care de felu nu difere in modu simtitoriu de sumele constatate de noi prin administratiune.

Tabelele, in numeru de doue-spre-diece despre ofrandele primite de Statu pentru trebuintiele armatei Romane sunt alcatuite dupa sciintiele lunare, ce s'au comunicatu oficialu din judetie ministeriului de Interne pe basele instructiuniloru circulare sub No. 15,744, publicate in Monitoriulu Oficialu din 12 Iuliu 1877. Ele coprindu in generalu intrég'a misĭcare a ofrandeloru ce s'au oferitu Statului d'a dreptulu in timpu de siésespredìece luni, Aprilie 1877 — Augustu 1878.

Inca din lun'a lui Aprilie 1877, s'a tramisu formalu fia-carei prefecture de judetiu càte unu registru cu matca pentru regulat'a inscriere a ofrandeloru; ér' pentru despoierea aceloru registre, cum si pentru constatarea tuturoru ofrandeloru primite directu de càtra autoritatile din tiéra, s'au formatu in fiacare judetiu càte o comissiune ad hoc, compuse de cinci persóne: prefectulu judetiului, presiedintele tribunalului, primariulu din capital'a judetiului, casariulu judetiului si unu membru din comitetulu permanentu alu consiliului judetianu.

Darulu celu mai scumpu care s'a datu, in cursulu resboiului actualu, pentru trebuitiele militare sunt lei noi una suta de mii, oferiti de Capulu armatei Romane si Domnu de sine statatoru alu tierei, Mari'a Sa Regala Carolu I.

Natur'a si numerulu ofrandeloru mai insemnate, primite de a dreptulu de Statu, sunt: Sum'a de lei noi

1.639,798 bani 52 (din acestu totalu, lei 1.212,661 bani 50 s'au daruitu anume pentru cumperare de arme; éra acestu numeru representa sumele primite pàna candu s'a pusu acést'a publicatiune sub thipariu in Decembre 1878); — Vite, 6,724 (3,543 berbeci si oi; 1,290 boi si vaci; 1,882 cai si epe; 7 porci, 2 bivoli); — Pastrama si carne, 2,069 kilograme (1,624 ocale); — Grâu, 746 hectolitri (110 kile); — Pani si gatele, 91,436; — Pesmeti, 7,217 kilograme (5.665 ocale); — Faina si malaiu,[1]) 33,736 hilograme, (26,482 ocale); — Porumbu 3,769 hectolitri (555 kile); — Orediu, 637 kilograme (500 ocale); — Grisu[2]) 131 kilograme (103 ocale); — Fasole si alte legume uscate, 2,546 hectolitri (372 kile séu 148,800 ocale;) — Legume verdi, 3,374; — Brandia si casîcavalu, 47,244 kilograme (37,086 ocale); — Sare, 2,753 kilograme (2,176 ocale); — Vinu, rachiu si rumu, 934 butile si 470 hectolitri 78 litri (3,648 vedre); — Ordiu 1,256 hectolitri (185 kile); — Ovesu, 354 hectolitri (54 kile); — Islaz,[3]) 57 hectare (39 falci sèu 113 pogóne); — Fenu si paie , 42 clai si capitie, 432 cara si 90,956 kilograme 71,400 ocale); — Lemne de cherestea, 1,045; — Sîtie, 11,000; — Lemne de focu; 536 metri cubici (71 stanjini); — Carbuni 1 tona 786 ocale); Varu. 2,544 kilograme (1,997 ocale); — Trasuri, 205; — Hamuri, 190; — Capestre, 196; Saci, 4,144; — Tutunu 1 sacu, 2 cuthii, 3.738 pachete, 1.077 kilograme (845 ocale) si 14,500 tigari; — Chartia de tigari, 5 cuthii si 666 carticele; — Cojóce 2,332; — Flanele, 2.992; — Rogojini, 277; — Scama, 2,554 kilogr. 451 grame (2,005 ocale); Fesîe si alte obiecte de legatu ranile, 10,967 (3,288 fesîe; 3,472 compresse; 1,926 fiitiluri; 892 triangule; 372 carele;[4]) 1,017 carpe); — Rufe, 23,750 (7,312 camasi; 4,679 parechi ciorapi; 2,920 ismene; 2,852 servete; 1,948 perechi obiele: 1765 cearceafuri[5]) 1,687 prosópe; 489 fetie de perina; 56 scufe, 28 batiste; 14 siortiuri); — Panza, flanela si postavu, 428 1/2 bucati si 8,664 metri séu coti 13,129 (408 1/2 bucati si 7,971 metri séu coti 12,073 pansa; 15 bucati si 93 metri séu coti 141 flanela; 5 bucati si 499 metri séu coti 29 postavu; 82 metri séu coti 758 dimie[6]) 19 metri séu coti 59 postavu; 82 metri séu coti 128 sucmanu); — Obiecte de asternutu inbracaminte si incaltiaminte, 3291 (710 perne; 634 saltele; 360 plapome; 86 pàturi[7]) 37 scórtie;[8]) 670 mintene; 256 itiari[9]) 213 halaturi,[10]) 94 pantaloni[11]) 19 giletce; 8 scurteice; 15 ghebe;[12]) 16 zabune;[13]) 32 bernevici; 15 peptare; 13 caciule; 67 opinci; 35 parechi papuci; 11 parechi pantofi); — Mobile, 458 (426 paturi; 23 lavicere; 2 mese; 2 dormuese; 5 perdele): — Tacamuri de mésa, 500 (210 linguri; 128 furculitie; 162 cutite); — Vasa de metalu, 63 (17 lighiene, 11 ibrice; 10 tinichiele de apa; 5 tigai; 11 óle de tuciu; 2 cratitie; 7 caldarusi de adapatu caii); — Vase de pamentu, 1,350 (311 talere; 352 strachini;[14]) 321 cáne; 36 óle; 10 borcane; 18 sticle; 302 pahara); — Vasa de lemnu, 379: (133 putini; 81 donitie; 9 butóie; 81 copai; 5 hardae; 62 dihoritie; 2 vedre; 6 galeti;) — Piei de mielu 89; — 1 cruce cu 11 diamante; — Biblii, 32 exemplare — „Dumbrava-Rosie," 50 exemplare; — etc. Mai sunt alte ofrande oferite in numeru neinsemnatu, dar, care sunt trecute pe luni, in tabelele alaturate. (Va urmá.)

Corespondentie particularie ale „Observatoriului".

— Din Banatu. — In Februariu a. c. ne venise o corespondentia dela Timisiór'a, relativa la pericolulu ciumei, care spariase pe atuncea tóta lumea européna. Causele nóstre nationali in sensulu strictu, nu ne lasara spatiu spre a o publicá sub durat'a ciumei din Russi'a. Astadi vinu sciri despre o noua eruptiune a ciumei in acelési tienuturi russesci. Asia revenimu si noi la acea corespondentia.

Diariulu „Temesvarer-Zeitung" in Nr. 34 avuse o corespondentia dela Orsiov'a, in care se dicea, ca Romani'a si Serbi'a ar fi inchisu graniti'a de catra Bulgari'a prin cordonu sanitaru, (carantina), éra de aci deduce, ca si gubernulu austro-ungaru au recunoscutu necessitatea de a luá mesuri sanitarie conforme cu cele luate de statele vecine, de unde s'ar cunósce ca se va inpiedecá latirea bólei in patri'a nóstra. De aci incolo coresp. dela „T. Z." insira unele absurditati, cà venindu niste cara russesci spre a trece in Bosni'a (sic) pe la graniti'a austro-ungurésca, candu au vediutu carausii ca mediculu ese spre a stropi carale cu acidu carbolicu, carausii (numiti in Russi'a pahonti) au ingenunchiatu cu tóta umilinti'a, cá si cum acela ar fi fostu unu actu religiosu. Vede ori cine, ca tóta acésta fabula este inventata numai spre a insultá pe muscali si ritulu orientale. Déca ar meritá defaimare ceva in casulu de fatia, apoi acela este metodulu primitivu alu respectivului medicu, carele crede, ca prin simpl'a stropire cu pamatufulu preste cara si vite, se póte departá pericolulu ciumei. Déca acelu medicu nu va luá cu totulu alte mesuri spre a inpedecá latirea contagiului, atunci este vai de tiéra. Se pare ca acelu medicu n'au vediutu in viati'a lui carantina, nici n'au cetitu vre unu regulamentu, dupa care sunt tractate obiectele si persónele venite din regiuni infectate de ciuma. Asia vedemu cà s'au tramisu dr. Knöpfler cá se controledie mesurile de carantina luate in Romani'a. Ne-ar placea se scimu, de unde cunósce densulu regulele carantinei, cá se póta controla pe cele romanesci cu bunu resultatu?

Ne aducemu aminte, ca in an. 1849 se aflá in Turnu-Severinului trei medici eminenti, tramisi din Vien'a de catra consiliulu de resbelu cu missiune de a cercetá carantinele Romaniei si ale Turciei; inse cine ar crede, cà acei trei medici s'au facutu de rîsu, numai prin cateva intrebari puse medicului din carantin'a locala. Regulele carantinei si esecutarea lonu nu se invatia pe la universitati, decatu numai din pracsa.

Alarmulu ce dau diariele asupra ciumei si fric'a ce au coprinsu pe ómeni din caus'a ei, nu se póte justificá. Déca acea epidemia este in adeveru cium'a orientala, precumu se si pare din simptomele cunoscute, apoi tocmai nu trebue se ne tememu asia multu de ea. Este adeca sciutu, ca contagiulu (molim'a) ciumei este ficsu, (dar prin miasme nu se póte lati? Red.) si pentru aceea se si póte localisá si opri prin inchiderea tienuturiloru infectate si oprirea ómeniloru de a nu veni in contactu cu ómeni prepusi cá ciumati. Cordónele sanitarie si carantinele, care durara preste 100 de ani in Austri'a, au probatu in de ajunsu adeverulu acesta. Apoi prin viatia cumpetata, prin spalarea corpului si vestminte curate, potemu sperá preservativ'a cea mai buna. Pentru ce dara atata spaima, atatea strigari si vaiete si numerulu esageratu alu mortiloru, care nici decumu nu póte fi esactu? Omenii inse in epidemii au passiunea de a numerá tóte casurile de mórte intre cei muriti de epidemia. Se nu stamu inaintea poporului cu ból'a din secolii trecuti, numita mórtea négra, nici cu cium'a din Banatu din an. 1738—39 si cu cea din Transilvani'a, pentru ca pe atunci ómenii nu cunoscéu contagiulu. Astadi omenimea sta multu mai bine in privinti'a acésta, ér' anume in catu pentru Romani'a, credemu ca suntemu bine informati, cumca gubernulu ei dispune de unu personalu deprinsu in regulele carantinei; densulu isi va face datorinti'a si prin aceea ne va scuti si pe noi vecinii Romaniei.

— Dev'a la 3 Aprile, 1870. „Nulla dies sine linea," dice unu proverbu latinu, si abia am potea aflá o macsima mai aplicabile la funestele si tristele inpregiurari, intre cari suntemu noi romanii din Austro-Ungari'a, decatu acestu fatalu adeveru. In vièti'a ómeniloru singuratici susu citat'a maxima este de a se pricepe ad litteramu et sensum, éra in vieti'a natiuniloru, a popóraloru si a tieriloru, acésta aplicatiune se reduce singuru la momente pipaibili de o miscare óre-care, buna séu rea asia, ca dupa regulele logicei conclusiunea dela mai pucinu la mai multu, de aceeasi natura, miscare si facultate, se póte admitte. Nu voiu deci se aplicu tes'a din fruntea acestei scrisori la cate unu singuru individu, ci la noi la toti, cá romani, cá patrioti, avendu chiaru si convictiunea, ca pentru line'a ce ni s'a trasu preste ochi de o mana nemernica, înca n'o se perdemu vederea si n'o se ne inglodamu noi toti in noroiulu, din care inghenunchiati se strigamu: „ticalosu Maria ta, éta nemerniculu meu capu plecatu, cá sabi'a ta otielita se nu mi'lu taie."

Dupa aceste consideratiuni credu cà ve veti mirá cum vinu eu se scriu, chiaru in materi'a referatului meu, despre adunarea generala ordinaria a comitetului municipale din comitatulu Hunedór'a, si cum macsimele de susu se potu aplicá la cele ce s'au petrecutu in acestu comitatu romanisatu *). Deslegarea urméza de locu, — si pentru cà se nu intindu vorb'a, voiu margini espressiunile, si voiu condensa obiectele pre càtu se póte, in termini scurti, fàra frase si fàra colori, intrunindu cá intr'unu micu simbure, numai essenti'a fapteloru.

In 2 Aprilie a. c. s'a deschisu adunarea generale a comitetului, cu formalitatile usitate. Dupa pucine lucruri neinsemnate a excellatu acésta intrunire intru a probá si mai lamuritu, cà consecenti'a nu este partea constitutiva a insusiriloru ei, fia privita din punctu de vedere alu ecuitatei, alu logicei, séu alu legalitatei chiaru. Spre a ilustrá acésta enunciatiune este de ajunsu a citá doue casuri analóge, cá ou cu ou asemeni, cari ambe s'au pertractatu si decisu in acésta siedintia. Una fù caus'a substitutiunei de notariu cercualu in Vati'a, si alt'a, substituirea de notariu cercualu in Branisca. In cea dintaiu, conformu dispositiuniloru legei comunale, representantii au alesu de notariu substitutu pe unu individu cu numele Munteanu, care are esamenu de calificatiune, inca de la disolvatulu municipiu alu Zarandului, care anecsandu-se la Hunedór'a, a trecutu cu drepturile si immunitatile, precum si cu sarcinele sale. Pretorele cercului inse, desconsiderandu indreptatirea legala de substitutiune a representantiloru cercului notarialu, n'a admisu intrarea in functiunea de substitutu a lui Munteanu, ci din volnici'a sa propria, a substituitu pe unu altu individu, cu numele Weress, care n'are atestatu de calificatiune prescrisu de lege pentru notari, — si in mani'a recurseloru facute la ministeriu, comitatulu nici cu acésta ocasiune n'a satisfacutu legei, dreptatiei, si ecuitatei, de si a trecutu unu anu de dile, de candu se traganéza cestiunea. In casulu alu douilea de la Branisca, facèndu-se alegere de notariu, fiindu intratu protestu in contra alegerei, pretorele n'a introdusu in oficiu pe alesulu notariu, ci chiar' pe acela l'a substituitu care a primitu mai pucine voturi la alegere, éra comitatulu Hunadórei sustîne acésta dispositiune si intocmire pretoriale pana la resolvirea cercetarei asupra protestului. De sine se intielege, cà cercetarile si dispositiunile ce au se urmedie asupra loru, se facu si datédia totu-déuna dupa calindariulu grecescu candu e vorba, de a nu poté suci legea si a-o schimosi asia, cá se nu ésa dreptate si pentru bietulu romanu.

Et nunc ad fortissimam venio causam! Dintr'unu incidentu alu raportului prefectului Pogány càtre ministrulu de interne, acesta a emisu o fulminanta dispositiune catra municipiulu Hunedórei, in materi'a substituirei oficialiloru municipali prin vice-prefectulu. Materi'a insasî pucinu ne interesédia, pentrucà noi romanii de asta-data nici nu usamu de dreptulu de a potea substitui séu nu, si nici nu suntemu indusi in ingrijiri grele, cá se declaramu ori se primimu asemenea substituire; — deci intru a combate ordinulu ministrului, deputatulu contele St. Kunn a esitu cu unu atacu altmintrelea bine combinatu, de órece era atinsa si persón'a sa in amintitulu raportu alu prefcctului Pogány si capulu acestuia in presenti'a intregului comitetu, acusandu'lu expresu de partialitate culpabila, si de mistificare malitiósa, — si acestu atacu inversiunatu, prefectulu sub dreptulu neresponsabilitatii sale càtre comitetu s'a marginitu a-lu declará simplu cà'lu respinge.

Nu se póte inse, cá acésta opera-scandalu, se nu capete coróna multu mai meritata, decàtu ce i se cuvine. Nici una singura voce ungurésca nu s'au aflatu, cá se apere macaru cu argumente paliative pe prefectulu in strimtorare; romanulu inse athletu in a ajutá pe nenorociti, chiaru si déca i sunt adversari, de altmintrelea indemnatu de singurulu seu zelu, fara scirea si consentimentulu nici alu unui altu romanu, — a primitu nobilulu rolu de apararea prefectului, unu distinsu barbatu alu acestui comitatu romanu, pretinsu conducetoriu. Densulu cu nobila abnegatiune a cercatu a restabili inviolabilitatea scaunului presidialu. Ei! tréca! Dara unu singuru motivu ce a reclamatu intru aparare, a trecutu prin osu . . . pana la meduva. . . . Astadi candu noi Romanii tîpamu de usturimea greleloru nedreptati ce ni se facu in tóta diu'a; astadi candu ni s'au confiscatu tóte drepturile legali, din dreptulu naturale; asta-di, candu originea si etern'a nóstra nationalitate genetica ni se denéga; asta-di candu toti romanii cu unu sufletu si unu cugetu ne mai potendu inadusi sentimentulu dorerei cá se nu'lu descopere la insasi sacr'a persóna a monarchului; asta-di candu dupa tóte aceste, gubernulu magiaru a presentatu camerei primitóre cu entusiasmu taiarea si erterminarea limbei romane; astadi . . . acelu barbatu romanu declara susu si tare, cà elu este cu totu respectulu si cu tóta increderea in gubernu, care a tramisu aici si sustîne pe prefectulu Pogány.

Póte fi incredintiatu d. Dr., cà Pogàny i va fi socotitu de amici, Dómne me padiesce; de adversari, — grigea mea. — Vedi domnule redactore, ce grósa linia avemu se notamu din acésta ocasiune, — se o punemu la dosariu!

Prefectulu Pogány va fi potendu meditá, cà adversarii sei magiari n'au uitatu de originea lui cea romanésca si'lu considera cá pe unu siérpe romanu, intratu in ól'a cu lapte a magiarismului. —

Unu peregrinu.

Sciri diverse.

— (Concertulu micstu) pe care l'au datu cele trei reuniuni de cantari din locu in séra de 8 Aprilie a. c. in favorulu nefericitiloru inundati din Szeghedinu, a reusitu fórte bine, atatu cu privire la succesulu seu musicalu, catu si materialu.

Sal'a teatrului, de si pentru sér'a aceea pretiulu locuriloru au fostu urcatu, era plina indesuita. Logele erau ocupate de totu ce are societatea sibiiana mai distinsu si mai elegantu; nu mai pucinu alesu a fostu si restulu publicului din parterulu numerotatu.

Concertulu, a caruia programa a constatu din 12 numere, a fostu introdusu de catra Societatea de musica „MusikVerein" prin unu oratoriu de Felix-Mendelsohn-Bartholdy. Ór'a inaintata in care scriemu aceste linii, nu ne permite a intrá intro recensiune detaiata a intregei programe. Ne marginimu deci a face cunoscutu publicului nostru cetitoru, cà bucatile esecutate din partea Reuniunei romane de cantari au fostu fórte bine aplaudate. Piesele esecutate au fostu: Reintórcerea victoriósa" coru de H. Bianchi si „Hor'a Severinului" de L. Wiest.

In catu privesce duetulu: „Canteculu paseriloru" de A. Rubinstein, cantatu de d-n'a Ana Moga si bar. Elen'a Popu, apoi elu a fostu fara contradicere margaritariulu musicale alu concertului de a séra. Acésta o au probatu freneticele aplause ale intregului publicu, care in parte mare cu pucine dile inainte de acésta avusese ocasiune se asculte si se aplaudedie pe celebr'a concertista Charlota Patti, si care avea deci cause se fia reservatu si dificilu in aplausele sale. Vocea dulce si doiósa a celoru doue priveghitóre romane a sciutu inse a se furisia in ânimile ascultatoriloru, pentru cá se le misce si se le constringa a le dá cu incantare si placere tributulu cuvenitu. Suntemu mandri si recunoscetori pentru succesulu avutu, si felicitamu din sufletu pe ambele cantaretie pentru nedisputatulu triumfu pe care l'au reportatu vocea loru romanésca.

---

[1]) Malaĭu, (in Dict. acad. mellaiu), aci semnifica farina de meiu-milium, sau de papusioiu, cucurudiu.

[2]) Grisu, pasatu de gràu.

[3]) Izlaz, islasu, slav., campu de pascutu, pasiune, locu de pasiune, in Ardélu se dice si contenitu.

[4]) patrate, patrangule.

[5]) Lepedee, lincióle.

[6]) Prosopu, prosopiu, grec.; stergariu, stergura cu care te stergi pe fatia si pe mani etc.

[7]) Panura ii dicu in Ardélu.

[8]) Aci semnifica straiu (stragulum, i), tĭolu, coperta, cu care coperi unu patu, ori unu calu.

[9]) Aci semnifica covoru, tapetu, inse tieranescu, manufactura de casa.

[10]) Dincóce de munti se dice cióreci (in Dict. acad. Liçiari).

[11]) Ceea ce dicu nemtii Schlafrock, turc. halat, se apropie de ung. hálni, háló ködmöny.

[12]) Aci = ismene.

[13]) Camu ceea ce este dincóce de munti guba, sĭuba, gluga lunga, mantelu tieranescu.

[14]) Camu ceea ce este si tĭundra, sumanu, zeche, dara mai scurta.

[15]) Tacâmu este a se pron. pe nasu, cuv. turc. servitiu de mésa, cutîte, furculitie etc. etc,

[16]) Blide.

*) Romanisatu? Au nu totudeauna fusese elu romanescu? Au nu se numesce elu de catra chronicari Valachia transilvanica? Intréba cu totu respectulu.

Redactiunea.

Convingerea nóstra este: ca cei ce sciu se cante asia de bine si de frumosu, precum au cantatu aséra nemtii, romanii si ungurii, fiacare in limb'a mamei loru iubita, nu voru incetá nici de aci inainte a 'si cultivá fiacare in parte limb'a si cantarile loru nationale, in necazulu tuturoru proiecteloru unificatóre de limba a ministrului de culte si instructiune din B.-Pest'a. Suum cuique! trebue se fia parol'a nu numai a nationalitatiloru conlocuitóre in acésta patria, dar' si a gubernului si atuncea armoni'a si buna intielegere intre gubernati si gubernatori nu va mai fi o sperantia vana.

— (Ofrande pentru Szeghedinu.) M. S. R. Domnulu Carolu I si august'a sa socie Elisabet'a au oferitu sum'a de 2000 franci in favorulu nenorocitiloru dela Szeghedinu. Asemenea au daruitu si Efori'a spitateloru din Bucuresci sum'a de 1000 fr. pentru orfelinatulu cetatii inundate. Sum'a colectata in capital'a Romaniei prin initiativ'a d-lui thipografu Weiss se urca dejá preste 8000 fr. cari au si fostu tramisi la destinatiunea loru.

Pre langa sum'a aratata in Nr. 21 alu „Observatoriului" au mai incursu inca la redactiunea nóstra pentru acelasiu scopu sum'a de 2 fl. v. a. dela d. Const. Morariu preotu si soci'a sa Elen'a, din Toporouti in Bucovin'a.

— (Venitulu primului concertu) arangeatu de càtra ambasadorulu austro-ungaru la Parisu comitele Beust, in favorulu Szeghedinului au datu sum'a de preste 20.000 franci.

— (O milionara cá nihilista.) Intre cei ce au fostu arestati cu ocasiunea turburariloru ultime din Chievu se afla si o féta cá de 20 ani, care este fiic'a milionariului fabricantu Ivan Malcev in ale carui fabrice lucra preste 20.000 lucratori. Totu in castelulu dela Chievu se mai afla inchise si comtes'a Panin si fiic'a generalului Gersefeld.

— (Datini de ale Zulu-Cafriloru.) Unu missionariu din tiér'a Zuliloru a tienutu in Londonu unu interesantu discursu in privinti'a datineloru poporului, cu carele pórta acum Angli'a resbelu. Elu ne spune, cà la acestu poporu capulu familiei are cea mai mare lacuría, candu femei'a sa nasce o féta. In casulu acesta elu are mari prospecte, a-si redobandi prin vinderea ei sum'a in naturale, cu carea si-a cumperatu nevést'a, séu dóra a realisá pre langa acésta suma si unu cascigu. La Zuli femeile ingrigescu de lucrulu campului, ér barbatii in economi'a casei nu se ocupa, decàtu numai de mulsulu vaciloru. Femeiloru le este opritu sub pedépsa de mórte a pune man'a pe vaca. Colibele sunt facute de nuiele si paie, si fie-care femeia si-are cas'a sa separata. In midiuloculu casei este asiediatu cuptoriulu, din carele ese fumulu pe usia, dupace mai antaiu s'a preumblatu càtuva timpu prin casa si pre langa ochii celoru ce se gasescu acolo. Zulii credu in emigratiunea sufleteloru si tienu, cà acestea intra dupa mórte in sierpi. De aceea sierpii se privescu de santi, si poporulu li se inchina.

— (Cutremuru de pamentu.) Precum afla „Times" din Londonu, in 22 si 23 Martiu au fostu in Persi'a de nordu unu cutremuru de pamentu, care au caudiatu stricaciune in mai multe localitati si au nimicitu doue sate. Cu acea ocasiune au peritu aprópe la 1100 ómeni.

— (Agratiari.) Atentatorele Passanante a fostu agratiatu la munca silnica pe viétia. Asemenea a fostu agratiatu din partea actualelui presiedinte alu Republicei francese cunoscutulu publicistu Rochefort.

— (O frumósa cugetare a lui Montesquieu.) Dupa calatori'a sa facuta in Europ'a elu dicea:

„Germani'a e facuta cá se calatoresci, Itali'a cá se siedi, Spani'a cá se iubesci, Angli'a cá se meditedi, Elveti'a cá se te preumbli si Franci'a cá se traiesci acolo."

— (O scena in omnibus.) Unu domnu se urca intr'unu omnibus; vis-à-vis siedea o dama, care prin chiaru-obscurulu velului cu care i era acoperita fétia i se paru ca este tenera si frumósa. — Pentru ce porti velulu, dómn'a mea, o intreba noulu venitu, dupa ce i succese a o angajá intr'o conversatiune interesanta. — Pentru cá se me aparu de privirile barbatiloru. — Dar' pentru noi este cea mai mare placere a potea admirá o fétia frumósa. — Dá, pàna candu cineva nu este insuratu. — Ei bine, dise elu cu voce firma, eu nu sunt insuratu. — Intr'adeveru? ilu intreba densa si isi descoperi féti'a, pentru cá elu se'si védia pe sócra-sa! Tablou.

— (Bibliografia.) „In Munti", este titlulu unei scene dramatice, care se va jucá in institutulu superioru de fete dela monastirea Ursulineloru din Sibiiu cu ocasiunea iubileului nuntiei de argintu a Maiestatiloru Loru. Acestu dramoletu este compusu in limb'a germana de rectorulu institutului d. Carol Horn, traducerea in romanesce este facuta de prea bine cunoscutulu nostru colaboratoru d. Petra-Petrescu. Traducerea romanésca s'a retiparitu in brosiura separata din „Scól'a romane", fasciór'a VI pro Martisioru a d. V. Petri.

Literariu.

— Resbelulu orientale ilustratu de prof. dr. A. P. Alessi si prof. Massimu Popu. Gratiu 1879.

La intrebarile ce ni se facu despre esirea acestui opu ne aflamu in positiune de a informá pe on. publicu prin reproducerea scrisórei dlui editoru P. Cieslar de coprinsulu acesta:

— Gratĭu in Febr. 1879. — Prea stimate Domnule! Dupace 'mi a succesu, dupa osteneli enorme si jertfe colosale in bani, a thipari in editiune nóua fasc. II, care a fostu confiscata, trimeseiu indata la on. D-vóstra adress'a fasc. aparute pàna acum, si credu cà Ve aflati in posessiunea fasc. I—V. Fasc. VI si VII, se voru trimite in scurtu timpu inse numai acelora, cari au satisfacutu conditiuniloru abonamentului. Nu 'mi e nici decum possibilu, dupa enormele perderi pecuniare, ce 'mi le a causatu confiscarea, se tramitu urmarea fàra platire in curendu; de órece facu pe fiacare atentu, cà premiulu gratis ilu dau numai aceloru abonati, cari celu multu pàna in 28 Martiu voru fi platitu. Comandele mai departe, nu le mai voiu potea considerá de órece acum thiparescu unu numeru micu de exemplarie, care indata se voru trece, de órece infrumsetiezu opulu mai bine, decum am promisu in programa. Eu abstragu dela ori-ce cascigu, fiinduca castigulu dupa perderile ce le amu avutu pàna acum, a devenitu numai ilusiune, si imi dau ostenéla a multiami pe acei abonati, cari chiaru dela inceputu mi-au daruitu increderea loru, si nu mi-au retras'o nici càtu a duratu paus'a provenita din confiscare, si voiu a le documentá cà nu s'au incrediutu unui nedemnu, ci unui barbatu, carele au avutu si are de cugetu a inbogati literatur'a romana cu opuri bune. Luandu-mi libertatea a Ve face atentu la acésta, amu cea mai viua sperantia, cà si D-vóstra imi veti sprijini din poteri intreprinderea si imi veti ajutà la realisarea ei.

Cu tóta stim'a

Paul Cieslar.

Din alte informatiuni aflamu, cà pàna acum au esitu optu fascicule din acésta istoria interesanta si cà ilustratiunile sunt frumóse. Pretiulu fiacarei fascióre este de 40 cr. = 1 francu. Asia 10 fasciclii (brosiuri) facu 4 fl. v. a. Pretiulu se trimite d-lui Cieslar la Gratiu.

Post'a redactiunei.

Brasiovu, 18/30 Martiu. Ne intrebati, ce intielegemu noi prin pasquilu. Aceea intielege tóta lumea civilisata: Ori-ce vetamare de onóre de caracteru privatu ori-ce calumnia (cleveta), defaima (hula), infamía aruncata cuiva in scrisu, cu scopu de a'i stricà si a'lu degradá inaintea lumei, prin thipariu, (chipuri, caricaturi); fora cá auctorulu, redactorulu, editorulu, se aiba curagiulu de a se numí pe sine, a dá facia cu cei defaimati si cu tóta lumea onesta. Acesta este pasquilulu si cei ce ílu facu si ílu propaga, trecu de ómeni poltroni si infami.

Numele pasquillu se trage dela unu cismariu (cĭobotariu, pantofariu) càrpaciu, anume Pasquino, care traise la Rom'a in secol. alu 16-lea. Acela isi avuse lucratori'a si bolticic'a sa in coltiulu palatului Orsini, si era cunoscutu de omu glumetiu, mincĭunosu si pacalitoriu, dara poporulu ascultá cu placere secaturele si cum se dice in Romani'a, palavrele lui. Mai tardiu se desgropà si ridicà totu in acelu locu una statua antica. Plebea Romei, cam totu asia de glumétia si bajocurósa, cá si de ex. cea din Bucuresci, nu uità cà acolo stetese si dughén'a lui Pasquino; deci incepù se lipésca pe acea statua diverse batjocuri, satire, sententie humoristice asupra evenimenteloru dilei, imitandu pe ale lui Pasquino, precum le imitédia si astadi multe foi satirice, cu acea differentia numai, cà cele mai multe moderne sunt nesarate, sarbede si necalite, lipsite de ori-ce gustu estheticu. De aici apoi s'au disu pasquinade sau pasquille si pasquillantu. Dara incai acestea in tieri civilisate au redactori si editori anumiti, carii sunt responsabili inaintea tribunaleloru pentru calumnii si infamii.

De altumentrea urme de pedepse pentru calumnii anonime se afla chiaru si in legile antice, càci nici-unu poporu civilisatu nu a intielesu libertatea asia, cá se fia cuiva permisu a musĭcá pe furisiu, nici a comitte assassinatu morale. In legile din cele 12 table ale Romei calumniatorii anonomi erau pedepsiti cu mórte, éra sub imperatori auctorii anonimi de pasquile (libellus famosus) erau declarati dupa legi de infami, isi perdeau dreptulu de a potea fi martori in vreo causa a cuiva, li se dictá si pedépsa trupésca sau deportatiune (exiliu), cum i s'a intemplatu si lui Ovidiu, in fine pentru crima de lesa-maiestate isi perdea si capulu. Legile adeca presupunea, cà celu ce scie vreo crima despre altulu, trebue se aiba si probe juridice, documente autentice, éra daca nu le are, se taca. In legistatiunile moderne europene pasquillele sunt considerate numai cá injurii calificate, si pasquillantii ori candu potu fi descoperiti, sunt supusi la pedéps'a inchisorei pe mai multe luni, sau si ani, in mesur'a in care au voitu ei se faca altora reu prin minciunile si clevetele loru infame.

Nr. 134—1879 mat. (67) 1—3

Edictu.

Dupace Georgie Bosdocu gr.-cath. din Vestemu, pribegindu in Romani'a, si-a parasitu de 3 ani legiuit'a sa muiere Ev'a Pop'a gr.-cath. érasi din Vestemu, si nu se scia loculu ubicatiunei (aflarei) acelui'a: se provóca prin acésta, cá in terminu de unu anu si o di se se presenteze inaintea subscrisului Foru matrimoniale, cà-ci altcum caus'a divortiale urdita de muierea sa in contra-i din motive basate pre Canóne, se va pertractá si decide si in absentia lui, dupa SS. Canóne ale Bisericei gr.-cath.

Sibiiu, 5 Aprilie 1879.

Dela presidiului Forului matrimoniale gr.-cath. de I Instantia.

Ioanu Russu,
protopop. preot.

„ALBIN'A"

Institutu de creditu si de economii.

In sensulu conclusului adunarii generale a societatii nóstre din 28 Martiu a. c. Nr. I, alu siéselea cuponu dela actiunile institutului nostru scadietoriu la **1 Iuliu 1879** se va rescumperá dela susu numit'a di la cass'a nóstra in Sibiiu cu **9 fiorini 50 cruceri.** Si pàna atunci se rescumpera acelu cuponu la cass'a nóstra de adi incolo ori-candu, pre langa subtragerea intereseloru pe timpulu inca neespiratu.

Sibiiu, 5 Aprilie 1879.

(68) 1—3 **Directiunea institutului.**

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitóre de sange spre a se folosi in ori-care anotempu cá singurulu midĭlocu curatitoriu de sange cu resultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1858.	**Probata definitivu. Effecte exell. Resultatulu eminentu.**	Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. assecurata contra falsificàrii. Vien'a, 28 martie 1871.

The'a acést'a curatia organismulu intregu, strabate pàrtile intregului corpu si folosindu-o cá beutura departéza dintr'insulu tóte materiile stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si effectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismului, ból'a englezésca, si a altoru bóle invechite incurabili, ale raneloru, cari puroiéza ne 'ncetatu, ale bóleloru genitali si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trupu si in fația, ale peteloru, bubeloru siphilitice.

The'a acést'a au produsu **resultate forte favorabili** mai alesu in inflaturi de ficatu si de splina, cum si in greutàti hemoroidali, in doreri de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bólele scrofulóse, inflatur'a ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midĭlocu domulu dissolvatoriu si promovatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlui Franciscu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Dle! Mai am érasi trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitóre de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midĭlocu exellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitóre de sanga" m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu se'mi tramiti the'a curatitóre de sange cu receperea plàtii prin posta.

Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiu fi cunoscutu mai nainte poterea vindecatóre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitóre de sange" asiu fi scapatu de multu de o bóla vechia si asiu fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea sanetàtii mele. Pau' acum am trasu acestu midĭlocu nepretiuitu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu intórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plàtii. Cu totu respectulu

Josef Dilzl.

Dlui Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm" precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tóta stim'a

Florian Haselsteiner,
Nr. 43 in Klosterthal.

Preste puçinu va urmá continuarea epistoleloru de recunoscintia, fiindu preste potintia a le publicá dintr'odata pe tóte.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiésca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparite pe din afora pe pachetu, pentru cá se nu fia insielatu prin falsificàri.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitóre a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitóre de sange in Neunkirchen langa Vien'a, séu din depositele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 dose, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiiu la **Frid. Thallmayer,** comerciante.
Abrud: F. Tones & Comp.
Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.
Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.
Orastia: Carol Reckert, apotecariu.
Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu.
Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.
Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.
Lechinti'a: Friedr. Scheint, apotecariu.
Feldiór'a (langa Brasiovu): Friedr. Folberth, apotecariu.
Ili'a, C. Hoffinger, apotecariu.
Osiorheiu: Max Bucher.
Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.
Bai'a mare: I. Horacsek, apotecariu.
Aiudu: August Binder, apotecariu.
Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.
Romanu (Moldova): Josef Dannffy, apotecariu.
Sedisiór'a: Iosef B. Teutsch, comerciante.
Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.
Huniadór'a: Fried. Acker, apotecariu.
Rosi'a: Ludw. Moldovan, apotecariu.
Ocn'a (l. Sabiiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 34

Editoru si redactoru respons. **G. Baritiu** in Sibiiu.

Thipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.